

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Observatio tertia adversùs Sinnichium, de via angusta comparata cum
jugo suavi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

tur homines per hanc doctrinam ad impossibile, quia occurrunt plura, circa quæ nec agere, nec cessare quicquam possit, nisi dependenter ab opinione propter incertitudinem utriusque partis contradictionis quoad honestatem, & securitatem, ut dicitur *infra* ex Augustino, de communione quotidiana. Quartò, si omnis prorsus opinio exulare deberet, nil omnino credendum esset de fide humana, quæ utique opinativa est. Id autem merito detestatur vehementer Augustinus in libro jam iterum memorato, de utilitate credenda, à cap. præsertim 11. tanquam dissolutivum societatis humanæ, & commerciorum ejus. Quod si propterea admittatur, uti admittendum procul dubio est, sæpè concipi honestè, & laudabiliter assensum opinativum dependenter ab autoritate humana, eundemque esse posse principium saltem remotum electionis honestæ; quidni idem dicatur de assensu opinativo concepto dependenter à ratione, quæ tanti ponderis sit, quanti est autoritas humana, cui assensum prudenter? Jam ad fundamentum Sinnichii non negatur, quod opinio sit operatio imperfecta, & quæ est falsa, sit insuper vitiosa, ac monstruosa physice, sitque impossibile, etiam quæ vera est, cum statu supernaturali innocentie, qualis de facto fuit. Ceterum opinionem ex suo conceptu esse moraliter imperfectam, & quæ falsa est, esse moraliter, seu imputabiliter vitiosam, & hoc homine esse impossibile cum innocentia, nec ab ea proficisci unquam posse actum voluntatis expertem malitiæ formalis, seu ratione sui merentis poenam. Hoc enim verò est falsissimum, & nulla vel etiam apparenti ratione probatum à Sinnichio, qui ab eodem D. Thom. quem pro se adducit, edoceri satis potuit, si considerare voluisset doctrinam ejus 1. 2. quæst. 19. art. 5. & 6. Verum circa hoc punctum abundè sufficiant, quæ paulò antè præmissimus, art. 20. & 21.

Observatio tertia adversus Sinnichium, de via angusta comparata cum jugo suavi.

ART. XXXVIII. **R**esumit Sinnichius, §. 357. illud Christi Domini Joann. 14. 6. Ego sum veritas, & præsupposito ex §. proximo 356. illo oraculo, Matth. 7. 13. Intrate per angustam portam, quia lata est porta, & spatiosa via quæ ducit ad perditionem, & multi sunt, qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniunt eam. Assumit deinde istam ponderationem. Porro, quod hujus (Christi) magisterio didicimus, verum esse non ambigimus. Proinde quantumvis Diana molitur viam celi dilatare, vel viam perditionis angustare, non ei credimus, sed Christo potius acquiescimus asseveranti illam esse arctam, istam verò spatiosam. Qui enim illam predicavit arctam, & istam spatiosam, Deus est, Legisfer est, Veritas est: Diana quantumlibet à Caramuele laudatus, purus est homo, Legisfer non est, Veritas non est. Post hæc interpositis duobus testimoniis sacris, de quibus paulò inferius, pergit congeminare eandem antithesin: In Dei judicio non quaeretur à judicandis, quid dixerit Diana, quid Caramuel, aut alius quispiam talium; sed quid Christus, quid alii quivis Legislatores, & legitimi superiores. Ac demum loco sigilli superaddit Lactantium rectè monentem,

lib. 2. institut. div. cap. 13. Nec trahamur auctoritate jusquam, sed veritati potius favemus, & accedimus. Nullus hic temeritatis locus est, in æternum futilitas pena succedenda est, si aut persona inanis, aut opinio falsa deopere. Quibus per ætatem putat Sinnichius causam adversum utum licitum opinionis probabilis.

ART. XXXIX. Dico tamen, quod dicit, & dicitur sum sapius, nihil hæc ad rem pertinet, quæ agit: Quia porta, & via quæ ducit ad vitam, non dicitur angusta, & arcta propterea, quæ inter Doctores Catholicos sunt controversa, sic, vel aliter decisa, sed propter ea, quæ indubitato omnium Catholicorum consensu, sunt certissima, atque authenticitate divinæ revelationis distinctæ, & clare illa manifestis infallibilia, & penes quæ tergiversari minime licet propter unanimitatem, & perpetuam Ecclesiæ Catholicæ intelligentiam, ac traditionem. Adhuc certè pertinent, quæ in cap. isto 7. Martini tangit Christus particulariter, atque ad eandem præterdicta distinctius ab ipso fuerant, cap. 15. epistolæ Martini, alludit in istis verbis suis à Sinnichio objectis, ut observat post alios Cornelius à Lapide ibi. Eodem respicitur illud ex Averroë, & consequenti humanæ naturæ fragilitatem absque auxilio gratiæ Dei plausibile, ab nimium, lex Christianorum, lex impossibilem. Eodem respiciere Mandatum Cornelii Philosophiæ naturalis præsertim morali haud ignari, qui audita à nostris Missionariis lege Dei, qualiter solet catechizandi proponi, suspensendo scilicet à controversiis inter Catholicos, repositurum, legem ejusmodi non esse probabilibus, sed prosperis. Eodem respiciunt, & quæst. 18. de virt. Theol. dum præmonitus loquens capitibus Ethicis Christianæ haud controversis inter Catholicos, conclusimus doctrinam fidei nostræ, quæ parte practica est, esse naturaliter inderidibilem, ac inacceptabilem, nec nisi operante, & cooperante gratia Dei potuisse ulque adeo invadere in genere humano, atque ipsam ipsam ulque adeo arduæ propagationem tam latam, tam firmam argumentum esse validissimum, ac proprius impossibile veritatis sibi inexistens, & auctorem habuit Deum omnipotentem. Denique si portam esse angustam, & arctam viam verificaretur deprobatione à probabilium decisione hac potius, quam illa sequeretur, vel illam veritatem, quæ est de fide, tantum opinionem probabilem, vel probabilium istorum, in quibus utralibet pars contradicere reserter tantum probabilis, alteram partem esse certam et fide, & alteram hæreticam. Quia quæ dependenter probabilibus non possunt esse certa, sed ad summa probabilia; & quæ connectuntur cum infallibilibus, sunt & ipsa eatenus infallibilia.

ART. XL. Facile est adversarios adigere ad similem respondendi modum, si illis obijciatur illud Christi Domini, Matth. 11. 30. Iugum meum suavis est, & onus meum leve: Si tractandum proponatur exemplum Apostolorum, & seniorum Jerusalem scribentium Antiochenis, Ador. 15. 18. Vigila spiritui sancto, & nobis, nil ultra imponere videris, quam hæc necessaria (quæ lex, aut ratio dicta certo præscribit: si exprobraretur illud Christi Domini adversus Scribas, & Phariseos, Matth. 23. 4. Alligant onera gravia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum. His enim & similibus, quæ sunt permulta, auditis necesse est, ut dicant adversarii, nil illorum ad ipsos specialiter pertinere. Nè potè jugum Dei fieri suave, & onus leve non modice

gentia temporalium delectationum, sed dilectione
Dei, ut docet sepe Augustinus; atque inter onera
necessaria connumerari, quæcumque recta ratio,
quæ videlicet hipotissimum auctores sequi seglo-
muntur, deducit ex oneribus explicitè, & ceterò im-
positis à Deo; gravia verò, & importabilia dici,
quæ cum mensuram ceterò, multumque supergre-
ssantur. Patet igitur per huiusmodi axiomatica gene-
ralia, quæ locum majoris tantummodo habere pos-
sunt, nil peragi quoad utramlibet partem præsentis
controverſiæ de utilitate opinionis probabilis, dum
nec abjungitur minor continens conditionatè falsi-
tatem eorumdem axiomaticum, si ea pars teneatur,
quam quisque evertere nititur. Id quod Sinnichius
aliquæ ad id non præstat, ut ne tenet quidem.

ART. XLII. Apparet adhuc manifestus neutri
partis, vel alteri opinantium, seu rigide, seu beni-
gæ ad illud speciale universale patrociniū in
generalitate axiomaticum prædictorum, si conside-
rentur oracula divina æqualiter remota ab utro-
que extremo nimis laxitatis, & restrictionis nimis,
ut dicitur. 4. 2. Non additis ad verbum, quod vobis loquor,
ne auferatis ex eo: Custodite mandata Domini Dei vestri,
quia ego præcipio vobis. Et ibidem, cap. 12. sine: Quod
præcipio tibi, hoc tantum facito Domino: nec addas quid-
quam, nec minuas. Et Proverb. 4. 27. Ne declines ad dex-
tram, neque ad sinistram, id est, neque prætextu ex-
quise honestatis, neque appetitu delectationis
temporalis, quæ ferè est expositio Augustini dicen-
tis, lib. 2. de pec. mer. cap. 35. Non declines in dexteram
spem præsumptionis iustitias, nec in sinistram securam dele-
ctionis peccati: Similiter Isaie 30. 21. Hæc est via, am-
pliat eam, & non declines neque ad dexteram, neque ad
sinistram. Manifestum porò est in controverſiis de
obligatione tale, vel tale aliquid, seu agendi, seu
amittendi opinionem affectivam obligationis, si fal-
sitas addere legi Dei, sicut demit eadem opinio ne-
gativam obligationis, atque utraque falsitate declinare
opinantem, altera ad dexteram, altera ad sinistram.
Cum ergo evidentissimum sit in tota collectione
eiusmodi controverſiarum de eligibilibus, ac agibi-
libus totidem dari opiniones affectivas, ac negativas
obligationis, & totidem similiter falsas, ac veras; si-
quidem in qualibet tali controverſia perpetuo dan-
tur, nisi ipse controverſiæ conceptus essentialiter re-
quirit, duæ opiniones invicem contradictoriæ, qua-
rum proinde altera est affirmativa, altera negativa,
altera vera, & altera falsa, & consequenter altera
non addens, nec auferens legi Dei, nec ad dexte-
ram declinans, nec ad sinistram, altera de converso
declinans ad dexteram, vel ad sinistram, & vel ad-
dens, vel auferens: Cumque sit non minus inter-
tum, utra collectio opinionum affirmantium, an ne-
gantium obligationem plures in se contineat falsi-
tates; hoc est utra collectio plus declinet à via re-
cta, & an collectio affirmantium plus addat legi,
quam auferat collectio negantium; vel si mavis,
utra collectio declinet, & vel addat, vel auferat:
concluditur planè neutrum genus opinionum ita esse
universaliter præferendum alteri opinionum generi,
ut hæc præcisè de causa una opinio, aut via opinan-
ti præferatur alteri, ceteris omnino paribus, aut non
manifestè disparibus, quia una est benigna, ut dici-
tur, altera severa, quia una imponit onus, quod au-
ferat altera, quia una consilium suavitati jugi Evange-
lii, altera angustia portæ Paradisi. Utrumvis nimis
ex his extremis est æquè periculosum, quia ex-
tremus utrobique est perinde contrarius legi Dei ea-

dem severitate interdicens additionem, & ablato-
nem, augmentum, & diminutionem, declinationem
tum ad dexteram, tum ad sinistram. Ambulandum
est enim, ut monet rectè Gerson, par. 2. de reg. moral.
sub titulo de superbia, & vana gloria, lit. D. In virtutis
doctrina via regia, ut nec strictius fiat Dei mandatum, nec
laxius, quam ipse mandaverat, quamvis inde sumere possint
aliqui, aut malitia velamen libertatem, aut e contra in de-
sperationem corrumpere.

ART. XLIII. Constat itaque nil rem suam pro-
movere Sinnichium ostentatione portæ angustæ,
& arcæ viæ ducentis ad vitam, nec non lææ, ac
spatiosæ ducentis ad mortem, & sua desuper vocifi-
catione; sicut nemo proficere quidquam posset
adversus eundem, & sacros objecta inavitate, & le-
vitate oneris, & jugi Christi, nec non gravitate, &
importabilitate onerum impositorum per Doctores
Antichristianos. Superest ergo, ut omnes unanimi
consensu entamur, quantum possumus, ad verita-
tem, & ea circa rem quamlibet teneatur sententia,
quæ vera esse convincetur, aut omnibus hinc, &
indè diligenter consideratis videbitur ad veritatem
propius accedere; ea verò rejiciatur, ac reprobetur,
quæ falsitatis convincetur, aut ad falsitatem vergere
potissimum videbitur: nihil interim habito, an
sententia sit benigna, vel aspera; lata, vel angusta;
levis, vel gravis. Quia eadem sententia veritatis an-
gustiam, & arctitudinem, suavitatem, & levitatem
peræque docet, & prædicat de lege sua, quæ proin-
desola fiat veritate, solaque potest everti, sola labe-
factari falsitate, sive ad dexteram declinanti, sive ad
sinistram. Unde Sinnichius deviat penitus à legiti-
ma disputandi ratione, dum nil afferens pro veritate
doctrinæ suæ, & falsitate nostræ, sed hæc, & illa
supposita, vel utraque prætermittit totus est in exag-
geranda angustia portæ, & arctitudine viæ ducentis
ad vitam, cum eam & angustiam, & arctitudi-
nem promoveant multò magis nonnullæ hærese
imponentes onera gravia, & importabilia, quam
doctrina paucorum Catholicorum contraria do-
ctrinæ nostræ communi, ut paulò post clarius
ostendetur.

ART. XLIII. Oportet nimirum notare prius
duo quædam alia circa discursum Sinnichii pro-
positum pro hac observatione, art. 38. Primum est non
magis de re Sinnichii, sed & clariùs præter illam esse
testimonium illud Lactantii, quàm fuerint verba
Christi Domini, ut liquido apparet ex annotatione
superius præmissa, art. 34. de contextu, & inten-
tione Lactantii. Sed ut non vacaverit Sinnichio con-
siderare contextum eum, ac intentionem; mira-
bile planè est, quod neque vim verborum, quæ pro
se affert cum magno plausu, animadvertere voluerit,
atque imprimis vim restrictivam particulæ hic, dum
dicit: Nullus hic temeritatis locus est, quæ restrictio
cogit ad considerandum contextum, & manifestat,
in rebus quibusdam altis esse temeritati locum ali-
quem; deinde illationem pœnæ æternæ ex de-
ceptione, & ex admissa opinione falsa; quæ il-
latio ab homine sani cerebri intelligi minime
potest de controverſiis universaliter omnibus circa
peccata etiam venialia, & imperfectiones mo-
rales, seu de quavis promiscuè deceptione, &
opinione falsa etiam practica; de qua tamen ut sic
agebat Sinnichius, intelligitur verò rectè de falsita-
te opposita agnitioni veri Dei, veræque Religionis,
& principis fundamentalibus status, & morum sa-
lutarum, de qua deceptione sola patet, ut diximus,
agere

agere ibi, & in toto eo libro Lactantium, qui propterea rectè præmittit, *Ne trahamur auctoritate cuiusquam quæ prohibitio accepta universaliter de rebus etiam aliis est inopiens, & nefaria.*

ART. XLIV. Alterum nota dignum in eodem discursu est oppositio, quam inducit Sinnichius Christum inter & Dianam. Sed ego consuleus arbitror illam penitus omittere, & solum adverte controversiam inter Sinnichium, & eos, quos impugnandos ipse sibi proposuerat, non esse, an sit angusta porta, & arcta via, quæ ducit ad vitam, lata verò, & spatiosa, quæ ducit ad perditionem. In hoc enim utroque constantissimè asserendo Catholici omnes, atque ii maxime, de quibus ut displicentibus sibi præloquebatur supra Sinnichius, art. 14. unanimiter conveniunt, nec nisi conveniendo Catholici esse possent, & siquidem mediocri saltem attentione observare Sinnichius voluisset, vel solum illud caput quintum Matthæi, cuius mox memini, dubitare minimè potuisset, quin porta cæli sit angusta, & arcta via, retentis tamen solis documentis ethicis, quæ sunt de fide, ideoque retinentur ab omnibus Catholicis, tametsi excludantur de cætero angustia omnes, & arctitudines, quas excludere nititur Diana, & alii communiter Doctores Catholici suffragatores opinionis probabilis, & ideo inter alia illi suffragantes, ne portam, & viam Paradisi, quæ certò ac indubitanter, & juxta ceteras, ac indubitatas regulas morum, angusta valdè, & arcta est, opinando reddant angustiorē, & arctiorem. Controversia igitur tantummodò est, quam sit arcta, & angusta ea porta, & via? asserente Sinnichio, & negantibus nobis tam esse angustam, & arctam, ut non capiat utentem in opinabilibus opinione verè probabili, sed minùs probabili, minùsque certa. Hunc nimirum scopum proposuerat sibi Sinnichius, ut retulimus, art. 14. eundemque argumenta ejus, minimè tangunt, ut vidimus, & videndum adhuc est.

Observatio quarta adversus Sinnichium, non minùs reprehendi in sacris Literis, eos, qui nimis stringunt, & pungunt, quam eos, qui nimis laxant, & palpant.

ART. XLV. Hæc observatio coincidit ferè eadem observatione proximè præcedenti. Verùm quia sub his potissimum terminis sapius, & maxime debacchatur Sinnichius adversus suffragatores opinionis probabilis, necesse est illum eatenus audire seorsim, atque ea præsertim considerare, quæ ponderat ex professo, cap. 95. §. 355, ubi primo loco producit illud apud Isa. 3. 12. *Popule meus, qui te beatum dicunt, ipse te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.* Tum, ut manifestet hoc testimonium pertinere ad patronos probabilitatem, & legitimè adversus ipsos usurpari, remittit Lectori ad verba Hieronymi, quæ antè retulerat, §. 347. Ubi Hieronymus invehitur in nicæ, ipso fatente, & pro viribus cooperante Sinnichio, adversus Hæreticos docentes solam fidem absque operibus suffice-

re ad salutem vitæ æternæ. Addit Hieronymus Bellum in commentario hujus loci: *Quisquis, ait, non sunt eos, qui defecerunt à zelo prædecessorum, nam ingratum sensu ipso inaniens est, & tristitia parit, sed illi pedum eorum conturbat.* Subjungit deinde Augustinum optimè perstringentem eosdem palpantes, §. 359. inter §. 3. tanquam significatos per venditores olei, in parabola de virginibus fatuis. *Vendunt, ait, oleum adulatores, quia sive falsa, sive ignorata laudent animas in errorem mittunt, & evana gaudia, neque gentes quod scriptum est. Qui vos felices dicunt, in errorem vos mittunt.* Plaudit post hæc Cypriano pulcherrè appoliè d. centi, lib. de lapsis num. 59. *Cum inquit sit, Qui vos felices dicunt, in errorem vos mittunt, & factas pedum vestrorum turbant, qui peccantem blandimenta adulantibus palpat, peccandi fomitem subministrat, ut comprimit delicta ille, sed nutrit. At qui consilium formibus, &c. Et epist. 28. Salubria nostra, & vera consilia promouent, domi blanditiis, & palpationibus perniciosa lulari veritas impeditur.* Interjectis mox quibusdam Caramuelis, adversus ista saluberrima documenta, laudibus, & encomiis, quibus ille plaudit Digne, de opinionibus nonnullis benignioribus ad probabilitatem per eum perductis, pergit Sinnichius exponere ipsam expressionem, & commendationem descriptam, his S. Paulini verbis, epist. 50. ad Celsinum. *Adulatorum assentationes, & noxia blandimenta palant, velut quasdam animas pestes fuge. Nil est quod tam facile corrumpat mentes hominum, nil quod tam dolus, & mali animum feriat vulnere, unde & quidam sapienter ait: Verba adulatorum mollia, feriunt autem interiora verum.* Et post alia ejusdem sensus subdit, & applicat Sinnichius sic. *Haud aliter certe etiam bodie hi probabilitatem artifices haberi volunt humaniores, benevolentiores, longiniores, adversarios autem suos traducunt, ut mollioribus, prærigidos, & conscientiarum carnifices, quoniam & inopinari.* In eundem scopum accumulatur, §. 357. illud Jer. 12. *Est via, quæ videtur homini justa, novissima autem deducunt ad mortem:* Et illud Isaia 5. 20. *Ve qui dicit malum bonum, & bonum malum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras; ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.* Eodem pertinent, quæ eadem oratione superaddit Sinnichius, §. 362. ex Ecclesi. 10. *Verba sapientum sicut stimuli, & quasi clavi in alium defixi.* Atque ut ex hoc loco appareat, enucleat laxitatem inventores habendi sunt in numero sapientum, audiendum dicit Sinnichius Hieronymum ibi dicentem inter alia: *si igitur sermo non pergit, sed oblectationem facit auditibus, iste non est sermo sapientis: Verba quippe sapientum sunt sicut stimuli.* Verba autem insipientum comparantur & converso pulvillis, & cervicalibus apud Ecclesi. 1. 18. *Ve qui consuunt pulvillis sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universa ætate ad captandas animas.* Quod optimè exponens Gregorius lib. 8. moral. cap. 4. *Ad hoc, ait, pulvillis parit, ut mollius quiescat. Quisquis ergo male agens adulatur, pulvillum sub capite, vel cubito sacro ponit, ut qui corripitur ex culpa debuerat, in ea ipsa laudibus mollior quiescat.* Cum igitur auctor asserentes licitum esse usum opinionis conjunctivæ, & sic probabilis, adulentur male agentibus, ne pungat eorum sermo, & dicant bonum malum, tenebras lucem, atque beatum prædicent populum, indulgentem utique appetitui sensitivo, &c. idque manifestum, nec probandum, sed supponendum. Concluditur planè eos esse insipientes, reprobandos.